

Батир О. О., канд. екон. наук Скрипник Н. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА БІЗНЕС-ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

Глобальні трансформації середовища бізнес-діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) представляють собою важливу та актуальну тему у сучасному світі. Зростання глобалізації, технологічних інновацій, зміни клімату, а також соціально-економічні перетворення створюють дуже складні виклики та можливості для багатьох підприємств, що діють на міжнародному ринку.

ТНК, будучи ключовими учасниками глобальної економіки, впливають на економічний, соціальний та екологічний ландшафт. Вони мають здатність формувати політику, впливати на правові норми та міжнародні відносини, а також впливати на життя мільйонів людей у всьому світі через свою діяльність у різних секторах економіки.

У зв'язку з цим, розуміння глобальних трансформацій середовища бізнес-діяльності ТНК є надзвичайно важливим для розробки відповідних стратегій управління, сталого розвитку, а також забезпечення належного рівня корпоративної відповідальності. Така тематика відкриває дуже широкий спектр потенційних питань, від економічного впливу глобалізації до екологічних наслідків діяльності ТНК, від соціальної відповідальності до етичних стандартів у бізнесі.

Сучасне середовище бізнес-діяльності міжнародних компаній відрізняється надзвичайною складністю, постійними змінами та неоднозначністю. Адаптація до цього середовища стає ключем до успішного розвитку на міжнародних ринках. Основним каталізатором процесу економічної глобалізації є поширена транснаціоналізація, яка за останні десятиліття проникла у всі аспекти світової економіки. Цей явище визначає характер і ключові тенденції сучасних змін у міжнародній економічній системі, а також формує відповідну структуру торгівлі, виробництва, інвестицій, фінансів, кредитів, а також інноваційних технологій між країнами та регіонами [1].

Інтенсивний розвиток транснаціональних корпорацій на сучасному етапі обумовлений ефективним функціонуванням суб'єктів господарювання в рамках глобальної економіки, що пов'язане з наступними ключовими факторами:

Том 5. УКРАЇНА В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ ТА ЇЇ ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ

- швидкість нагромадження достатніх фінансових ресурсів для розширення на нових ринках та подолання експортних бар'єрів за допомогою прямих інвестицій;
- ефективне використання переваг горизонтальної та вертикальної глобальної диверсифікації в операціях ТНК;
- гнучкість у трансформації бізнес-моделі ТНК та можливість адаптації до нових умов глобальної економіки через створення глобальних холдингів, стратегічних альянсів та мікроТНК;
- оптимізація розміщення дочірніх підприємств з урахуванням економічних та політичних умов господарювання в країні, таких як ринковий потенціал, макроекономічна динаміка, доступ до ресурсів та інвестиційний клімат;
- можливість продовження життєвого циклу застарілих технологій, товарів, робіт та послуг через їх переміщення у дочірні компанії ТНК за кордоном;
- використання новітніх інноваційних стратегій;
- переваги доступу до ресурсів, капіталу та науково-дослідних розробок у країні, де базується материнська структура ТНК [3].

Таблиця 1

Ключові етапи розвитку ТНК [2]

I етап Прототипи ТНК (III-II тис. до н. е.)	II етап Середньовічні ТНК (XV–XVII ст.)	III етап Сучасні ТНК (друга пол. XIX – XXI ст.)			
Торговельні інститути давніх фінікійців і римлян; торгівельні общинні «кару» в Західній Азії та ін.	Міжнародні колоніально-сировинні й торговельні інститути (Ост-Індійські та Вест-Індські компанії)	ТНК I покоління (кін. XIX – поч. XX ст.) Картелі, синдикати («IBM», «Bayer», «Henkel», «Eastman Kodak»)	ТНК II покоління (1918–1939 рр.) Мультитериторіальні фірми, трести («Lockheed Martin», «Northrop Grumman Corp.»)	ТНК III покоління 50–70-ті рр. XX ст.) Концерни і конгломерати «Sharp», «TOYOTA», «Matsushita Electric», «Toshiba», «Renault»	ТНК IV покоління (поч. 80-х рр. XX ст. - сьогодення) Глобальні холдинги («BP plc», «Nestlé», «Philips», «Royal Dutch Shell»), суверенні та мікроТНК

Глобальні трансформації включають в себе адаптацію до нових ринкових умов, розвиток стратегічних альянсів, активне використання інновацій та постійну оцінку ризиків. ТНК постійно шукають нові можливості для розширення та оптимізації своєї глобальної присутності, враховуючи економічні, політичні, технологічні та соціокультурні фактори.

Глобальні трансформації середовища бізнес-діяльності ТНК є необхідними

для їхнього успішного функціонування в сучасній глобальній економіці. Осмислене та гнучке реагування на зміни дозволяє ТНК зберігати свою конкурентоспроможність та досягати стійкого економічного зростання у ХХІ столітті.

Список використаних джерел:

1. Mykhailyshyn L.I., Svirskyy V.S. Current trends of transnationalization of economic activity: innovative aspects. *Marketing and Management of Innovations*. 2017. №. 2. P. 204-210. <https://doi.org/10.21272/mmi.2017.2-19>.
2. Пісна О. М. Глобальні трансформації середовища бізнес-діяльності ТНК: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2019. 20 с.
3. А. Duginets та ін. Specific modern features of the transformation of the knowledge component of TNK. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. Vol. 2, № 49. С. 384-397. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4017>.

Білявська А. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ У РЕАЛЬНОМУ ЖИТТІ

Соціальна інклюзія – це процес створення умов, у яких кожна людина має рівний доступ до можливостей та ресурсів, не залежно від її соціального статусу, етнічної належності, статі, віку, фізичних або психічних можливостей. Прагнення забезпечити активну участь всіх громадян у житті суспільства, їхнє відчуття приналежності та впровадження їх потенціалу. Україна активно працює над впровадженням соціальної інклюзії у містах, де використовуються передові технології для покращення якості життя населення. Це включає створення доступних середовищ для всіх груп населення, в тому числі людей з інвалідністю. Програма «Дія.Безбар'єрність» є ініціативою уряду України, спрямованою на забезпечення доступності громадських послуг для людей з обмеженими можливостями. Офіційно запущена в жовтні 2020 року, програма спрямована на вирішення проблем, з якими стикаються люди з інвалідністю в їх повсякденному житті. Олена Зеленська – ініціаторка цієї програми.

Мета програми полягає в створенні суспільства, де кожна людина, незалежно від її фізичних або інших характеристик, може вільно та повноцінно користуватися усіма можливостями та послугами, які надаються державою.